

Cuprins

I. Ani, oameni, disidență	9
Capitolul 1. Printre amintiri.....	11
Obediența ca model colectiv	11
Disidenți și rezistenți	13
Coruperea copiilor.....	16
„Vi s-a urât cu binele?“	19
Biblioteca pentru toți.....	23
Fără limba rusă	25
Vulturul din gara Buzăului	27
Protestul rasului pe cap	29
Manifestul	31
Ideologia eliberării	33
<i>Bulgăre de seu</i>	36
Ticăloșii cinstiți	38
Tema marginalizării	40
Marginalizarea victimelor și a rezistenților	42
Capitolul 2. Prietenii	45
Grigorie Florescu. Xeroxurile	45
Prima anchetă	47
Bibliotecile străine	52
Despre evrei și palestinieni la ora de dirigenție	54
Ion Iliescu și Ana Blandiana la IMH	56

Colegii	60
Bucură-te!	63
Relații clandestine	68
Carmen Popescu	70
Radiografiile	72
Virgil Mureșan	74
Contactul cu lumea liberă	78
Familia Vieru	81
Capitolul 3. Spre o filosofie a disidenței	84
Anii de formare	84
De ce literatura e importantă în viața unui neliterat?	88
Paradigmele	91
Un volum și apoi o revistă în căutarea „disidenței teoretice”	96
Ființa națională	101
Ce nu putea fi iertat	103
Restul este trăire	106
Fricile	108
Când candoarea-i fără limite	111
Cheia era dosarul lui, nu al meu	116
Plecarea	118
Hurry, emigrarea, Occidentul	120
Mioara	123
Diplomatul	126
Dosarele Securității	129
Povestioara dosarului distrus	131
Arestarea	136
La Rahova 39	139
Înscrisurile care „denigrau” orânduirea socialistă	141
„Un glonț în cap”	147
Detenția	150
Vecinii	153
Cine să știe ce se întâmplă sub platoșa de beton?	156
Capitolul 4. Intervalul	161
Eliberarea	161
Prietenii	163
Apelul Solidarității poloneze	168
Măsurile „complexe și combinative” ale Securității	173

Vizita lui Gheorghe Huțanu	175
Huțanu după 1990	178
Un eveniment poate avea multe explicații	181
Ambasada care a contat	183
Ziariștii lui Mihnea	185
Anul 1989	188
Despre demnitate	192
Numai adevărul, dar nu în deplinătatea sa	195
Elmano Costiner. Greva foamei	198
Disidența internă ar fi însemnat prea puțin fără exil	202
Înregistrarea lui Bernard Vaillot	206
Robert Cullen	212
Expulzarea la Gura Portiței	215
Domiciliul forțat	217
Final de epocă la Buzău	220
Ultimele zile	225
„... în luptă cu Reacțiunea“	228
Nedreptatea vieții față de mame	234
Ultimele ore	237
Fals portret de ministru	244
Note	256
II. Pentru o filosofie a disidenței	275
Paranoia și prestație socială	277
Spectrul culpei	293
1. Sentimentul moral	295
2. Culpă criminală împotriva persoanelor	297
3. Culpă criminală împotriva societății	299
4. Culpă colectivă	306
Impresie, apus de veac	326
Ultimele pagini de jurnal	347
III. L-am urât pe Ceaușescu	363

Dosarele Securității

Or, apariția acestui pasaj în nota din dosarul de urmărire penală era foarte stranie pentru mine. Eu mă întâlneam cu Camacho-Vaca întrucât voiam să trimit, prin el, către Dodo și „Europa liberă“, texte cu caracter anticomunist și anticeaușist. Acesta era singurul motiv și singurul lucru stabilit. În timpul plimbărilor prin Parcul Aviatorilor discutam, cum am spus, despre ce se întâmpla în țară și prin lume. Eu însumi îl întrebam pe mexican diferite lucruri. Printre curiozități: cât se cunoștea afară despre ce se întâmpla în țară, cât de adânci se considerau în străinătate a fi fost tensiunile din blocul comunist, cum evoluează imaginea lui Ceaușescu în principalele capitale occidentale, cum poate fi ajutat rezistența din România. L-a rândul lui, el m-a chestionat, părând foarte curios, despre revolta de la Brașov. În plus, în toamna anului 1987, Ceaușescu anunțase o recoltă mirobolantă de cereale, spre 30 de milioane de tone, cifră în care nu credea nimeni – numărul milioanei creștea de la o săptămâna la alta –, și Gerardo Vaca întreba foarte mirat, cât o fi cea reală. La una dintre cele cinci întâlniri avute cu diplomatul mexican până în momentul arestării, am dezbătut intens impactul perestroikăi și, mai general, al politicii URSS asupra României și întregului sistem comunist. Mexicanul și-a exprimat dorința de a ști mai multe.

Acesta era contextul în care m-am gândit să cercetez (și) astfel de teme. Am ajuns să finalizez două analize la care făcea referire explicită nota Departamentului Securității Statului (DSS): una, despre recolta probabilă

de cereale (diferită, desigur, de cea a propagandei), alta, despre posibilul impact al ultimelor schimbări din CAER asupra României. Le-am făcut cu o mare plăcere, căci, pentru un analist, erau o provocare. Trebuia să valorific la maxim cele mai firave informații, pe baza unui lanț de raționamente foarte asemănător cu cel exersat de cercetătorii științelor empirice. M-a amuzat peste câteva luni faptul că unul dintre ofițerii care mă interogau nu înțelegea de ce am folosit trei evaluări distincte⁸⁰. Dacă am stabilit o dată care ar putea fi cifra, se întreba ofițerul, de ce le-am încercat și pe celelalte? Anchetatorul nu putea nicicum să găsească motivația valorificării separate a unor date diferite.

Numai că dezbaterile mele cu Gerardo Vaca pe o temă sau alta aveau loc printre copaci. Nu era nimeni la o distanță de zeci de metri. Numai el știa ce vorbim, împreună cu mine. Și s-a mai întâmplat ceva. Chiar în perioada discuțiilor din parc, de cele mai multe ori pe înserat, un coleg de la serviciu, un tip extrem de amuzant care-și făcea aproape zilnic colegii din birou să râdă în hohote, a început să plaseze sugestii de substanță cu privire la recolta agricolă din anul care mă interesa. Chiar le-am folosit, căci îmi sugerau direcții de căutare pentru variantele la care lucram. Pe vremea aceea le reținusem pentru utilitatea lor; ulterior, am început să le fac loc în puzzle.

La care se adaugă încă un mic amănunt. Gerardo Vaca m-a întrebat la un moment dat, în legătură cu o eventuală vizită la Brașov, dacă am nevoie de bani. Se oferea să mă ajute. I-am spus, desigur, nu. A făcut

oferta o singură dată, dar era suficient să îmi trezească mirarea.

După eliberare, prin vara lui 1988, mi s-a întâmplat să-l zăresc pe Gerardo Vaca conducând în viteză mașina pe Bulevardul Olteniței. M-am gândit: dacă pe mine m-au arestat pentru trimiterea prin ambasadă a textelor incriminate ca dovadă a infracțiunii de trădare, atunci de ce el nu a fost declarat *persona non grata*? Mi-era la fel de limpede atunci, cum îmi este și acum, că astfel de măsuri nu se iau decât în cazuri excepționale. A rămas însă în memorie imaginea mașinii sale îndreptându-se rapid spre marginea Bucureștiului. Una dintre explicațiile banale ale reținerii mele ar fi că diplomatul mexican ar fi participat la operațiune, șantajat sau interesat. Cum toți oamenii au dreptul la prezumția de nevinovăție, aceasta a rămas o ipoteză ascunsă chiar în mine însumi. Când am citit totuși, în anul 1996, nota DSS despre care am vorbit, ipoteza a căpătat o oarecare greutate. M-a urmărit. Nu am vorbit despre ea niciodată. De abia în timpul scrierii acestor amintiri a apărut un element nou care sintetizează, ca să zic așa, totul⁸¹.

Povestioara dosarului distrus

Odată cu numirea noii conduceri a Serviciului Român de Informații în 2006, m-am adresat instituției din nou, cerând dosarul meu de urmărire informativă. Întrucât CNSAS, căruia mă adresasem de asemenea, declara că nu-l găsește în arhive, am publicat o scrisoare

deschisă proaspătului director al serviciului, iar apoi m-am adresat direct, căci „acolo“ era, evident, cheia a ceea ce căutam. Recunosc că atât dl George Maior, cât și cei cu care m-am întâlnit s-au comportat cu o deplină curtoazie. Au dat „cazul“ la rezolvat, iar pe 2 noiembrie 2006 am primit un răspuns.

Mi-a sosit o scrisoare în care se afirma că dosarul de urmărire informativă nu ar mai exista, întrucât „nu a fost clasat în arhivă, deoarece a fost distrus în timpul evenimentelor din decembrie 1989, conform declarației mr. Tonescu Alexandru, fost ofițer al Direcției a III-a a Securității, publicată în ziarul «România liberă» din 19.12.2003. Având în vedere că la acea dată dosarul se afla la ofițerul de caz și nu fusese clasat la arhivă, se poate afirma cu certitudine că nu a fost microfilmată“. (Între timp, maiorul Tonescu decedase.)

O primă ciudățenie era faptul că SRI, în loc să enumere ordine interne și procese-verbale de aplicare a măsurilor, invoca declarații din presă. Se făcea totuși referire și la un document. În arhiva SRI se găsea fișa de evidență privind deschiderea unui dosar, a cărei copie am primit-o în același plic. Am parcurs-o încet și am văzut că inițierea, de către Direcția a III-a, a dosarului de urmărire informativă ar fi avut loc la... 28 noiembrie 1987. Mai exista o informație șocantă. Rubrica „Esența informațiilor“ avea ca motivație: „suspect a fi agent al diplomatului mexican «Albu»“.

Cu alte cuvinte, SRI îmi răspundea că mi s-a deschis un dosar de urmărire informativă de abia cu trei săptămâni înainte de arestare. La întrebarea „Unde-i dosarul meu pe care-l tot caut?“, SRI îmi explica că

da, a existat, vă dăm și dovada care arată de ce dosarul nu avea cum să fie microfilmă – de vreme ce, deschis atât de târziu, era în lucru la Revoluție, când ar fi fost distrus.

Echipa tehnică a SRI a pregătit un scenariu pe care l-o fi crezut, probabil, foarte inteligent. Nu era, căci alegațiile prea negau cu nonșalanță evidențele. Cum poate cineva să susțină că anchetele din perioada 1979-1980, când a trebuit să răspund unor ofițeri, s-ar fi făcut fără deschiderea, anterior, a unui dosar de urmărire informativă la Direcția I a Departamentului Securității Statului, care se ocupa de „pericolele“ interne? Metodologia obliga la asemenea măsuri. Ofițerii cu care discutaseam pe atunci dețineau un număr de informații care dovedeau o îndelungată hăituire informativă. Tot ceea ce reprezenta o opoziție la regim intra sub ochiul Direcției I. Cum puteau relațiile mele din anii '80 cu cei ce depuseseră cereri de emigrare, cu Constantin Noica și cu cei apropiați lui, cu Carmen Popescu, implicată în mișcarea SLOMR, să nu fi condus la crearea unui dosar de urmărire informativă la această direcție?

Direcția a III-a se ocupa de contraspionaj. Din momentul în care intrasem în contact cu un diplomat suspectat pentru activități „inamicale“, deschiderea unui dosar era firească. Într-un asemenea caz, Direcția a III-a urma să preia informațiile de la Direcția I, urmând ca dosarele existente să fie lucrate de cele două direcții în paralel. Aceasta era metodologia.

Se adaugă întrebarea de ce deschiderea celui de-al doilea dosar a avut loc, după spusele lor, atât de

târziu, la 28 noiembrie 1987? În acel moment se cunoșteau foarte bine și natura activităților mele împotriva regimului, și contactele stabilite. Într-una din seri, întorcându-mă de la întâlnirea cu Gerardo Vaca, pe partea parcului dinspre Muzeul Antipa, am văzut o Dacie parcată inutil pe spațiul verde. Mi-era clar rolul celor patru inși care stăteau liniștiți în mașină. Am văzut cel mai limpede figura bărbatului de la volan, înalt, puternic. Era chiar echipa care avea să mă aresteze în decembrie, iar șoferul de atunci, ofițerul care mi-a pus cătușele. Văzusem mașina parcată înainte de 28 noiembrie 1987⁸².

Să presupunem că fișa de evidență e una reală. În acest caz, toate elementele converg spre ideea că, în lunile septembrie-octombrie 1987, Securitatea a montat totul ca să mă strivească cu o acuzație de „trădare“. Cum nu aveam acces la informații secrete și nu dețineam așa ceva, trebuia completată broderia privind „periclitarea securității statului“, cum cerea Art. 157 din Codul Penal. Aliniatul doi al acestuia avea în vedere „aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care, prin caracterul și importanța lor, fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului“. Subiectul producției de cereale o fi acoperit partea de „documente sau date“ capabile să amenințe R.S. România!? Ar fi de bănuț atunci că interesul diplomatului pentru cât de productivă era agricultura românească nu a fost decât o provocare menită să suplinească cerințele formale ale Codului Penal.

Că nu legătura mea cu mexicanul era problema, ci cele scrise, o arată nu doar bunul-simț, ci și, concret,